

Читалище “П. Р. Славейков” гр. Велико Търново (1920 – 1930г.)

ас. Теодор Иванов

Българските читалища се инициират и създават като важен елемент от национално освободителната борба на българите по време на турското робство.

Но и след Освобождението в дни на изпитания, на духовен глад и безверие се създават читалища, в които продължава да пламти огънят на родолюбието и просветата.

Създадено преди 85 години, читалище “П. Р. Славейков” и до днес продължава да изпълнява своята роля на културно - просветен център.

Липсата на документи в Държавен архив - Велико Търново, противоречивите спомени на съвременници и малкото публикации затрудняват изследването на неговата история, а запазените протоколи от заседанията и общите събрания ни предоставят едностранна и непълна информация за неговата дейност.

Началото е поставено през 1919/1920 г., когато група младежи, водени от любовта си към словото, събират книги и започват да ги четат и обсъждат помежду си. Димитър Цанков, тогава ученик, взема някои от книгите на баща си, поставя ги в едно газено сандъче и в дюкянчето на Костадин Бояджиев се поставя началото на библиотеката. За набавянето на още книги обаче са нужни средства и затова Марин Гъбенски, Костадин Бояджиев и Михаил Цанков започват да дават представления, като за салон използват дюкянчето, в което се помещава библиотеката. Търсенето на книги все повече нараства и това принуждава младежите да наемат дюкяна на Георги Лесичерски. **1**

На 26.09.1920 г. е основана библиотека “Просвета”. **2** Първото настоятелство е в следния състав: председател – Стефан Цанков, зам.-председател – Георги Венков, библиотекар-домакин – Михаил Цанков, пом.-библиотекар – Костадин Бояджиев, деловодител-секретар – Георги Томеров, касиер – Никола Руднев и пом.-касиер – Марин Гъбенски.

Печатът на библиотеката е изработен от “часовникаря-печаторез” Чимширов. Формата на печата е елипсовидна и той е изработен

върху бронзова плочка. **3**

На заседанието, проведено на 26.09.1920 г. е приет и устава на библиотеката, който по-късно при смяната на името на читалището е актуализиран с новото име “П.Р. Славейков”.

На извънредно общо събрание проведено на 2.01.1921 г., е приет и “Правилникъ за вътрешния редъ и управлението на читалище “П. Р. Славейковъ” в махала “Св. Атанасъ”, четалня и театрална група”.

Ще разгледаме актуализирания устав понеже разполагаме само с него.

Уставът е утвърден от Министерството на народното просвещение със заповед № 4358 от 21.10.1920 г. и със заповед № 1440 от 29.01.1925 г. от Министерството на вътрешните работи и народното здраве.

Той се състои от 10 глави, които съдържат 46 члена.

Чл. 1. гласи: “При желание да се запълни липсата на махлянско читалище, няколко любители и любителки решиха да се организира махлянско читалище “П. Р. Славейков”.”

Целите на читалището са представени в чл.2., а именно – създаване на театрална група, уреждане на библиотека и читалня, устройване на сказки с “научна и нравствена тенденция”. Организаторите искат да вдъхнат “любов в обществото” към “умственото развитие” и да подпомагат в просветно и материално отношение своите членове и бедните “махляни”.

Чл.4. посочва начините за набавяне на финансови средства. Това става от членски вноски, от продажба на устави и членски книжки, от представления, балове, вечеринки, както и от доброволни помощи и др.

В глава трета от устава, от чл.5. до чл.11., са разгледани въпросите касаещи членството в читалището.

Членовете могат да бъдат неопределен брой, без разлика на пол, изповедание и възраст, като се разделят на няколко групи – “основателни”, “действителни”, “свободни”, “почетни” и “благодетелни членове”.

“Основателни” са тези, които са създали читалището. “Действителни членове” са тези, които са навършили 18 години и си плащат редовно членския внос (2лв.). “Свободни членове” са тези, които не са навършили 18 години, но плащат редовно членския си внос. “Почетни” са хората, които са принесли помощ “била тя морална или материална”, както и тези от действителните членове, които 15 години редовно са изпълнявали читалищните си задължения. “Благодетелни членове” са тези, които подаряват или завещават на читалището “нещо”, което е на стойност не по-малка от 500 лв.

Почетните и благодетелните членове на читалището се провъзгласяват за такива от мнозинството на “настоятелствените” членове, като за това се прави писмено съобщение.

Глава четвърта определя правата и задълженията на читалищните членове, като в чл.13. се определят отделно правата на основателните, действителните, свободните, почетните и благодетелните членове. Например – свободните членове не са длъжни да участват в читалищните заседания и имат само съвещателен глас.

В пета глава, от чл.14. до чл.18. са нормирани правилата за приемане, напускане и изключване на членовете.

Чл. 14. гласи: “Всеки, който иска да се запише за член на читалището, трябва да подаде писмено заявление до председателя, като укаже в него името, презимето, възрастта, занаятието, махалата и № където живее”.

Ако лицето е непознато на настоятелството, трябва някой от членовете да го представи. За членове могат да се приемат и “не махлени”.

В чл.17. са посочени причините, поради които могат да бъдат изключвани членовете на читалището, “ако с поведението си са станали нетърпими...”, ако не връщат взетите книги и др. след като са уведомени за това поне два пъти писмено, ако са изгубили граждански и политически права или ако не са платили членския си внос в срок от 3 месеца.

Изключването се съобщава писмено, чрез обявление, изложено в читалнята.

Глава шеста и глава седма определят управленските органи на читалището, съществуващите длъжности и техните правомощия.

Чл. 19. постановява, че “работите” на

читалището се “уреждат” от Настоятелство, което се избира с тайно гласуване на “Главното” общо събрание и се състои от: председател, подпредседател, деловодител, касиер, помощник-касиер, библиотекар-домакин, помощник-библиотекар и трима съветници.

Настоятелството не получава възнаграждение за дейността си, но в края на годината, след приключване на бюджета, по решение на общото събрание, се определя известна сума за някой от членовете.

Настоятелство се избира само от основателните и действителните членове за срок от една година, като те задължително трябва да са български поданици.

Интересен факт е, че библиотекар-домакинът, който отговаря за библиотечната дейност и за опазване имуществото на читалището, за да заеме тази длъжност, съгласно чл. 29. т. Г. от устава, трябва да представи на читалището гаранция от 1000 лв.

Глава осма определя дейностите по организацията на бюджета, счетоводството и отчетността.

Девета глава от устава определя механизмите и датите за свикване и провеждане на читалищните събрания.

В чл.36. се казва, че “Всяка година третия неделен ден на месец януарий читалищните членове по покана на настоятелството се събират на редовно годишно събрание ...”

Чл.42. постановява, че читалището има свой годишен празник на 8 ноември (Димитровден). В края на устава е отбелязано, че ако читалището преустанови своята дейност, то имуществото му трябва да се предаде за съхранение в местното училище, а парите в общинското управление, които са длъжни да ги предадат, ако се основе ново читалище в махалата, което има същите цели като читалище “П. Р. Славейков”.

Правилникът за дейността на читалището се състои от три глави и 19 члена.

В глава втора се определят правилата за ползване на библиотеката и читалнята.

Според чл.2. читалището раздава прочетни книги – всяка неделя от 1 до 3 часа следобед.

Книгите се раздават лично от библиотекаря или пом.-библиотекаря, като те нямат право да упълномощават други лица да раздават книги.

Членовете могат да вземат за прочит най-много три книги, като срокът за ползване е две седмици, считано от деня на получаването им.

Ако читателят закъснее и не върне книгите, след устно или писмено предупреждение – налага му се глоба от 1 лев на книга за всяка “закъсняла седмица до повръщането й”.

Работното време на читалнята е също всяка неделя от 1 до 3 часа следобед.

Съгласно устава, за да се увеличат доходите на читалището, се образува една театрална група, за да дава представления, концерти и забави.

Групата се ръководи от директор, който се избира между артистите и “ръководи и дава тон и директиви през време на представлението”.

За избиране на пиеси и разпределение на ролите се избира един от най-вещите актьори за режисьор. **4**

Ръководството на библиотека “Просвета” започва да развива активна дейност. Организирант се томболи, уреждат се танцови забави в читалище “Надежда”.

През 1921 г. се установяват близки отношения с читалище “Искра”. През същата година се подготвя пиесата “Пленникът от Трикери”, в която участват Марин Гъбенски, Косю Бояджиев, Марийка Руднева-Бостанджиева, Василка Касабова и др. Репетициите са предимно сред природата. Донка Гъбенска, Донка Руднева, Кина Матеева, Милана Мочева и др. помагат на актьорите за набавяне на декори и реквизит.

Пиесата бива представена пред публиката в коридора на училище “Йосиф Г”, като е предшествана от музикална програма, изпълнена от струнния оркестър на читалище “Искра” с диригент Димитър Георгиев. Ентузиазираниите млади актьори представят още пиеси: “Убиец на влюбените”; “Двамата железничари” и “Край мътния поток”.

През 1921 г за председател на читалището е избран Йордан Стойков, който заема тази длъжност до 1923 година. **5**

През 1927 г. библиотека “Просвета” бива преименувана на библиотека “П.Р. Славейков”, по случай 100-годишнината от рождението на големия български писател, журналист и общественик.

По този случай в периодичния печат излизат и две статии. Едната е дело на видния търновски учител и читалищен деец Йордан Кулелиев и е публикувана през 1928 г в “Общински вестник” В. Търново”” **6**, а другата е поместена в списание “Читалище” през 1930 г. и е подписана “Отъ настоятелството”. **7**

Статията на Йордан Кулелиев с по-големи подробности ни представя събитията около преименуването на библиотеката, а също така ни информира за протичането на празника “Славейково утро”, състоял се през 1928 г.

В своята статия Кулелиев допуска една малка неточност.

На 17 ноември 1927 г., Великотърновският Градски общински съвет провежда извънредно свое заседание. Кметът на Велико Търново – Димитър Раев, по случай кръглата годишнина от рождението на П. Р. Славейков, предлага да се наименува някоя от улиците на града или някой площад на името на Славейков. **9** Също така кметът предлага и съветът да даде съгласието си, за да се помоли настоятелството на библиотека “Просвета” на общо събрание библиотеката да приеме името на П. Р. Славейков. **10**

Предложенията на кмета са приети и в резултат от тях площадът, на който става пазарът за зеленчуци, е наречен “П. Р. Славейков”, а читалището на 27 ноември 1927 г. на общо събрание променя своето име. **11**

Неточността, която допуска Йордан Кулелиев в своята публикация е следната :в статията си той отбелязва, че номерът на протокола от заседанието на Градския общински съвет е 93, а всъщност протоколът е с номер 97/17 XI 1927 г. **12**

На 2 декември 1928г., неделя, в салона на читалище “Надежда”, от 10 часа сутринта, се провежда “Славейково утро”. Празненството включва хорово пеене под диригентството на Христо Панайотов, декламирање, музикални изпълнения от К. Каранешев, А. Петков, Л. Христов, “хуморески” от Д. Панов и реч за живота на П. Р. Славейков. **13**

Поради липса на протоколи не е възможно да се установят решенията взети на читалищните заседания, както и съставът на настоятелството за периода от създаването му до 1928 г.

В юбилейния вестник по случай 50–годишнината на читалището е даден съставът на първото настоятелство, както и председателите за следващите години – до 1956 г. Липсват данни за председателите през 1924-1928 г. **14**

В протоколната книга на читалище “П. Р. Славейков” за периода 1929-1936г., в протокола от първото заседание, проведено през 1929 г., е даден съставът на настоятелството, което явно е управлявало читалището през 1928 г.

Председател е Михаил Узунов, подпредседател Марин Гъбенски, секретар Илия Маринов, касиер Косю Бояджиев, библиотекар-домакин Вярка Йорданова и пом.-библиотекар Вярка Тошева. **15**

На това заседание, проведено на 23.01.1929 г., настоятелството приема “главния годишен доклад” за 1928 г. и се определя дневния ред за предстоящото общо годишно събрание. **16**

На 27.01.1929г. в присъствието на 23 редовни члена Михаил Узунов открива заседанието на общото събрание, което се провежда в училище “Йосиф I“ **17**

Илия Маринов прочита годишния доклад, за чието съдържание няма сведения, и след това се гласува проекто-бюджета за 1929 г. Предвиден е приход от 11 000лв., а сумата, заложена като разходи е същата. **18** Определени са 2 000 лв. за покупка на книги, списания и вестници; 3000 лв. за подвързване на книги; 2 000 лв. за ремонт на библиотечната сграда; 1 000 лв. за покупка на мебели, “рахтове” за книги и др. **19** На събранието също се дискутира относно закупуването на фотоапарат и инсталиране на радиоапарат в читалищната сграда. Решаването на този въпрос е възложено на бъдещото настоятелство. **20**

След обсъждане на въпросите от дневния ред се пристъпва към гласуване, което приключва със следния резултат:: за настоятелство: Марин Гъбенски – 23 гласа, Михаил Узунов – 18, Илия Маринов – 21, Косю Бояджиев – 22, Георги Петров - 20, Вярка Йорданова – 23, Вярка Тошева – 22, Цанко Стоянов – 18, Трифон Георгиев – 20 и Иван Ботев – 14. Подгласници – Георги Димитров – 7, Боян Калпакчиев – 6 и Стефан Илиев – 3 гласа; за контролна комисия: Георги Славчев – 21, Иван Константинов –19, Илия Минев – 19. Подгласници – Боян Калпакчиев – 3 гласа и Иван Кираджиев – 3 гласа. **21**

На 1.02.1929 г. се провежда заседание на новото настоятелство за избор на председател и разпределяне на останалите длъжности. **22**

Преди заседанието Михаил Узунов си подава оставката и неговото място се заема от Георги Димитров.

Длъжностите в настоятелството се определят с оглед възможностите на всеки от членовете. След гласуване за председател е избран Георги Димитров, подпредседател – Георги Петров, секретар – Илия Маринов, касиер – Косю

Бояджиев, пом.-касиер – Трифон Георгиев, библиотекар-домакин – Вярка Йорданова, пом.-библиотекар – Вярка Тошева и съветници – Марин Гъбенски, Иван Ботев и Цанко Станев. **23**

На заседание, проведено на 6.02.1929 г., се възлага на Илия Маринов и Косю Бояджиев да “съберат” оферти за подвързване на книги и направа на рафтове.

Марин Гъбенски трябва да проучи дали е възможно синдикатът “Янтра” да “отпусне безплатно осветление”, а читалището да си инсталира една крушка. Косю Бояджиев трябва също да провери дали салонът на читалище “Надежда” е свободен на 17.02 следобед, с оглед “даване танцувална вечеринка”. **24**

На следващото заседание, състояло се на 19.02.1929г., се разглеждат офертите за подвързване на книги, които са представили различните “конкуренти”. Подвързването се възлага на Васил Зидаров, който дава “най-износна цена”. (За подвързване на две книги с кожа – 75 лв., за подвързване с платно, голям формат – 17 лв. за една книга, среден формат – 15 лв. и малък формат 8 лв., мека подвързция – 2.80 лв. за една книга.) **25**

Съветникът Цанко Станоев предлага книгите да бъдат дадени на “конкурент”, който притежава майсторско свидетелство, но при гласуването се приема първото предложение със срок от 20 дни за извършване на услугата.

Илия Маринов дава сведения, че направата на един рафт за книги струва около 400 лв. и тъй като има голяма нужда, събранието решава да поръча един подвижен рафт.

На същото заседание се разисква и въпросът за записване на читалището в Окръжния читалищен съюз. Взема се решение първо да се проучат условията и “ какви ще бъдат облагите” от членството в съюза. **26**

На заседание, проведено на 22.02.1929 г., се обсъжда реализирането на предстоящата забава, която читалището ще даде във “Военния клуб” на 24.02.1929 г. **27**

Понеже в салона ще липсва отопление, с тази задача е натоварен Илия Маринов.

На 1.03.1929 г. настоятелството отчита приходите и разходите от дадената забава. Липсват сведения за самото протичане на забавата.

Брутният приход е 3 678 лв., а разходите – 2 500 лв. Чистата печалба възлиза на 1 178 лв.

Тъй като след направата на рафта за книги, остават излишни шкафове, настоятелството взема решение те да се обявят за продан. Първоначалната цена за двата малки шкафа е по 150 лв. за шкаф, а големият е оценен за 200 лв.

На заседание, проведено на 20.03.1929 г., се приемат подвързаните книги, за които читалището заплаща 1 750.60 лв., съобщава се също, че е продаден големият шкаф за 200 лв. Читалището явно изпитва материални затруднения. Взето е решение да се изпрати писмо до водния синдикат "Янтра" с молба да се отпусне безплатна електрическа енергия. **29** Въпросът за членството в Окръжния читалищен съюз е повдигнат отново на заседание, проведено на 4.04.1929 г., но се взема решение, да бъде обсъждан когато присъстват всички членове на настоятелството. На това заседание се регистрират и купените съчинения на Толстой и Хамсун. **30**

Настоятелството взема решение : да се изработи надпис, който да се постави отвън, над входната врата. **31** Не е уточнено какво ще представлява този надпис.

На 4.06.1929 г., на поредното заседание се решава читалището да се запише в окръжния читалищен съюз. Друго решение, взето на това заседание, е да се организира двудневен излет до мините в Кръстец на 23 и 24 май, ако има място за преспиване. **32**

На 16.07.1929 г. се решава записването в Окръжния читалищен съюз да стане при годишна вноска от 160 лв., тъй като читалището няма възможност да отдели повече средства. На това заседание се регистрират постъпилите 12 книжки от списание "Отец Паисий". Взема се и решение да се организира едnodневен излет до Трявна на 21 юли и за целта да се окачи обява, в която да се посочи вноската за излета. Настоятелството определя и лятната ваканция на библиотеката – от 29.07 до 24.08.1929г. **33**

На заседание, проведено на 10.09.1929г., се регистрират постъпилите нови книги: "Къща от нарове", "Слепият музикант", "Алфонс III", "Без маска", "История на театъра", "Записки на един луд", "Днешната българска лирика", "Женски души", "Морална статистика", "Културата на прабългарите" и "Живот и

дейност на Толстой".

На същото заседание се изяснява, че наемателят Н. Димитров, не е платил наема за месеците – април, май, юни, юли и август, и му се дава срок от 15 дни за да се издължи.

Взема се решение да се пише писмо до читалище "Надежда", за да се ангажира салонът за 7 ноември (срещу Димитровден), за вечеринка, а също и да се пише писмо до кмета на В.Търново с молба да бъде ремонтиран повреденият при направата на водопровода тротоар.

Марин Гъбенски съобщава на настоятелството, че "махлянката" Бушка Бъчварова е в много окаяно положение и че другите "махляни" събират помощи за нея. Взема се решение да й бъдат отпуснати 200 лв. като помощ. **34**

На 9.10.1929 г. се разискват въпроси касаещи, бъдещата вечеринка. Решава се да има литературна част, а също и томбола. По време на вечеринката ще свири "музика Лира".

Взето е решение читалището да се абонира за: "Мозайка" – 260 лв., "Бисери" – 220 лв. и "Любими романи" – 220 лв. Регистрират се подарените от свещ. Йордан Стойков списания: "Витлеем" за 1928/29 г., сп. "Духовно слово", "Светлина на бъдещето", "Между безсмъртието" и сп. "Духовна обнова" за 1928/29 г. **35**

На следващото заседание , проведено на 30.10.1929 г., се взема решение вечеринката да бъде без литературна част, а само танцувална. Цената на входния билет ще е 10 лв., а за томболата ще бъдат "пуснати" 2 000 билета, с единична цена от 2 лв. **36**

На 11.11.1929г. се отчитат приходите и разходите от вечеринката. Приходите са 6405 лв., а разходите – 3 914 лв. Или чиста печалба – 2491 лв. (Разходи: предмети за томболата – 1 049 лв., музика – 1 400 лв., наем на салона – 1 000 лв., печатане на афиши – 195 лв., разлепяне на афиши – 110 лв. и билети за томболата – 160 лв.)

Получени са и нови книги: "Евгения Гранде", "Пролет", "Шагреневата кожа", "Общ годишник за България".

М. Фериков е дарил 100 лв. на читалището и настоятелството решава да му изпрати благодарствено писмо. **37**

На заседание, проведено на 10.12.1929 г., се отчитат приходите и разходите от провеждането на "Славейковото утро", за което в протоколи

от предните заседания не се споменава нищо. Приходите са 1 602 лв., а разходите – 524 лв. **38** “Славейковото утро” е проведено в сградата на “Модерния театър”, където е изнесена реч за отношенията между П. Р. Славейков и Никола п Василев Златарски и участието им в прогонването на владиката Неофит. **39**

На същото заседание, се решава да бъде подарена книгата “Приказките на братя Грим” на децата от училище “Йосиф I” заради усърдното им участие в утрото. **40**

Интересен факт е, че почти на всяко заседание се приемат нови читалищни членове. За 1929 г. техният брой и 32 души. **41** (Вж приложение 1)

На 16 януари се провежда първото заседание на настоятелството за 1930г.

Определена е дата за предстоящото годишно общо събрание – 26 януари от 9 часа сутринта, в основното училище “Йосиф I”.

Регистрират се и новопостъпилите книги: “Съчинения” на Иван Крилов т. I и II, “Храна на боговете”, “Хайдутите”, “Елас Портоло”, “Климат”, “Люсиян”, “Стихотворения” на Христо Ботев – 2 екз., “Детски театър” кн 1-10, “Честит човек” – 2 екз. и “Съчинения” на Христо Ботев. **42**

На 26.01.1930г. от 10.30 часа сутринта се открива общо редовно годишно събрание на читалище “П. Р. Славейков”.

След прочитане на годишния доклад Стоян Денчев изказва мнение, че настоятелството не е закупило достатъчно книги за учащите. Същият Стоян Денчев прави предложение да бъде увеличен членският внос от 2 на 5 лв., но при гласуването това не се приема. За 1930г. общото събрание гласува бюджет 13 000 лв., като от тях 2000 са за закупуване на книги, списания и вестници и 2000 са предвидени за подвързия на книгите.

След разискванията се пристъпва към гласуване, резултатите от, което са следните: за настоятелство – Димитър Раев – 28 гласа;, Георги Димитров – 28, Марин Гъбенски – 28, Косю Бояджиев – 28, Трифон Георгиев – 28, Георги Петров – 27, Н. Конов – 27, Стоян Денчев – 25, Илия Маринов – 21, Вярка Тошева – 20. Подгласници – Георги Славчев – 13 и Д. Иванов – 2 гласа; за контролна комисия – Йордан Кулелиев – 28 гласа, Р. Боянова – 27, Н. Чантов – 25 гласа. Подгласници - Св. Цветков – 5 и Иван Константинов – 4 гласа. **43** На 31.01.1930 г. новоизбраното настоятелство

се събира избирани на председател и разпределяне на длъжностите. Заседанието се открива от Илия Маринов в 8 часа вечерта и след тайно гласуване се оказва следното: За председател е избран Димитър Раев, подпредседател Георги Димитров, секретар Илия Маринов, касиер Косю Бояджиев, пом.- касиер Трифон Георгиев, библиотекар-домакин Н. Конов, пом.-библиотекар Вярка Тошева и съветници Марин Гъбенски, Георги Петров и Стоян Денчев. **44**

Оказва се, че авторите на юбилейния вестник, по случай 50-годишнината на читалището, са допуснали грешка, тъй като там е посочено, че Димитър Раев е станал председател на читалището през 1931г., а за периода 1029-1930 г. председател е Георги Димитров. **45**

Новият председател Димитър Раев е бил кмет на В. Търново през 1925-1928 г., а от 1928 е доктор по право. **46**

На същото заседание е взето решение настоятелството да отправи молба до кмета на Търново за отпускане на електрическа енергия от градското осветление за “2 крушки” в читалището. **47**

На 6.02.1930 г. настоятелството решава да се основе театрална група при читалището, която да дава забави в основно училище “Йосиф I”. Ще бъде основан и хор и трябва да се устройват публични беседи и сказки, като за лектори да бъдат поканени Йордан Кулелиев, свещ. Йордан Стойков, свещ. Т. Хлебаров и др.

Д-р Димитър Раев повдига въпроса за поставяне на паметна плоча с надпис пред къщата в град В. Търново, където се е родил П.Р. Славейков. След разисквания се взема решение да бъдат пратени писма до кмета на В. Търново и до Окръжната постоянна комисия с молба да отпуснат поне по 5 000 лв. за поставяне на плочата, която ще бъде направена от читалището. Взето е и решение за оптимизиране на досегашния ред за раздаване на книгите в библиотеката, като за целта ще бъдат отпечатани “специални кочани”. **48**

На 11.03.1930 г. настоятелството взема решение да извърши ремонт на читалищната сграда. Ще бъде изградена нова стена към улицата, като се поставят два нови прозореца и една врата. Също трябва да се направи нова каменна стълба и да се поправи отчасти покривът. Ще бъде разрушена постройката (бараката) в двора, а материалите от нея ще се използват

за ремонта на сградата.” Трябва да се изкърти дюшемето и да се боядиса цялата сграда”. На това заседание, пом.-библиотекаря Вярка Тошева си подава оставката и нейното място се заема от подгласника Георги Славчев. **49**

На следващото заседание, проведено на 25.04.1930 г., комисията по ремонта съобщава, че всичко, което е било належащо е поправено и само боядисването не е започнато, защото определената сума от 3 000 лв. им се е струва много голяма и трябва настоятелството да обмисли този въпрос. На 26 и 27 април ще бъде проведена окръжна читалищна конференция във В.Търново и за делегати са избрани д-р Димитър Раев, Илия Маринов, Марин Гъбенски и Стоян Денчев. **50**

На 6.06.1930 г. настоятелството на свое поредно заседание регистрира новопостъпилите в читалището книги: “История на света” ч. I и II, “Книга за песните”, “Казанова към Европа”, “Толния Кръогер”, “Мартин Идън”, “Мит”, “Съдия”, “Една смърт”, “Цената на живота”, “Дванадесета нощ”, “Щастливият принц”, “Тристан” и “Малкият продавач”. Решава се да бъде изпратено писмо, чрез окръжния училищен инспектор до Министерството на народното просвещение, с молба за финансови средства, чрез които читалището ще успее да постави паметна плоча пред къщата, в която е роден П.Р.Славейков. **51**

На 6 август се провежда следващо заседание на читалищното настоятелство, на което се обсъжда проблемът с библиотекаря, който нередовно отваря библиотеката и се счита поведението му за “мълчаливо дадена оставка”. На същото заседание оставки подават Марин Гъбенски, Георги Петров и Косю Бояджиев, и поради липса на подгласници се взема решение за свикване на извънредно общо събрание на 24 август от 9 часа преди обяд за избиране на ново настоятелство. **52**

На 24 август се провежда извънредното общо събрание на което пак се разисква поведението на библиотекаря, “който не отваря редовно библиотеката и я занемарил”.

Резултатите от проведения избор са следните: за настоятелство – Димитър Раев – 12 гласа, Марин Гъбенски – 11 гласа, Стефан Панайотов – 12 гласа, Георги Димитров – 11, Илия Маринов – 11, Косю Бояджиев – 10, Трифон Георгиев – 9, Цанко Станоев – 7, К. Рикев – 10 и Георги Петров – 11. Подгласници – Ганчо

Бълев – 6 гласа; Н. Калудов – 1 и П. Бонев – 1 глас; контролна комисия – Н. Чантов – 11 гласа, Стоян Денчев – 4 и Н. Димитров – 11 гласа. **53** На 26.08.1930г. се конституира новото настоятелство. За председател пак е избран д-р Димитър Раев, подпредседател Георги Димитров, секретар Илия Маринов, касиер Косю Бояджиев, пом.-касиер Трифон Георгиев, библиотекар-домакин Стефан Панайотов, пом.-библиотекар Кирил Рикев и съветници Марин Гъбенски, Цанко Станоев и Георги Петров. **54** На заседание от 30.09.1930 г. се записват новите книги: “Моите възпитатели”, “Неспокойна душа”, “Портрети на десет жени”, “Ръководство за домашно консервиране”, “Пленници”, “Капитанската дъщеря”, “Романът на един беден младеж”, “Белият доминиканец”, “Съчинения” на Толстой т. XIV и XV, “Съчинения” на Хамсун т. XII. Взема се решение за абониране на читалището за: “Бисери”, “Любими романи”, “Домакинство и мода”, “Мисъл”, “Седмица на жената” и списанието “Младежко четиво”.

Определя се за Димитровден да бъде подготвено литературно-музикално утро в основното училище, като се предвижда и предметна томбола с предмети, събрани от “махляните”. **55**

Става ясно, че основното училище е в ремонт и няма да може в него да се проведе празникът. В следствие на това се взема решение Димитровден да бъде отпразнуван на 30 ноември заедно със “Славейковото утро” в “Модерен театър”. Решава се да бъдат изпратени 100 лв. до комисията по фонда за сватбата на царя. **56**

На последното заседание на настоятелството за 1930 г., което се провежда на 18 ноември се вземат решенията относно “Славейковото утро”. Освен определените дата и място, се решава в него да участва певческият хор и да се поканят ученички, които да вземат участие. Входният билет ще струва 5 лв. за граждани и 3 лв. за учаци. Ще се образуват групи от деца, които ще окачват “ликът” на П. Р. Славейков.

Регистрират се и новопостъпилите книги: “Записки на един луд”, “Ревизьор”, “Макбет”, “Герой на нашето време”, “В тъмницата”, “Павел и Вергиния”, “Рамона”, “Дневникът на един ученик и др”. **57** През 1930 г. по време на заседания са приети 24 члена на читалището. (Вж приложение 1)

Интересен факт е, че от 12 заседания през 1930 г. председателя Димитър Раев присъства само на четири, а останалите са ръководени от Марин Гъбенски или Георги Димитров.

Общото за протоколите от всички заседания, което умишлено съм пропуснал, е започването на всяко заседание с проверка на финансовия отчет на касиера на читалището за изминалия месец.

Настоящият доклад отразява дейността на читалище П. Р. Славейков за първите десет години след неговото създаване, и представлява началото на поредица замислени от мен изследвания по тази тема.

Изказвам благодарност на госпожа Мария Кянкова за оказваната помощ и съдействие.

БЕЛЕЖКИ

1. [ПЕТДЕСЕТ] 50 години народно читалище “П. Р. Славейков” (В. Търново), юбилеен лист, 29 февр. 1972.
2. УСТАВ на Народното читалище П. Р. Славейков. – София : Печ. Р. Младенов, 1945. – 18 с.
3. [ПЕТДЕСЕТ] 50 години. . .
4. УСТАВЪ на читалище “П. Р. Славейковъ” въ махала “Св. Атанасъ” гр. В. Търново. - : Печ. Ст. Фъртуновъ & Синъ, 1937. – 20 с.
5. [ПЕТДЕСЕТ] 50 години. . .
6. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Читалище “П.Р. Славейков”. // *Общ. вестник “В. Търново”*, N 36, 7 дек. 1928, с. 283-285.
7. ЧИТАЛИЩЕ “П. Р. Славейковъ” въ Търнове. // *Читалище*, , 1930, N 3-4, с. 118-120.
8. ТДДА-В. Търново, ф. 29К, оп. 1, а. е. 107, л. 200.
9. Пак там, л. 201.
10. Пак там.
11. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Читалище “П. Р. Славейков”. . .
12. ТДДА-В. Търново, ф. 29К, оп. 1, а. е. 107, л. 200.
13. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Читалище “П. Р. Славейков”. . .
14. [ПЕТДЕСЕТ] 50 години. . .
15. ПРОТОКОЛНА книга за вписване протоколи от заседанията на настоятелството на читалище “П. Р. Славейков” [1929-1936 г.], л.1.
16. Пак там, л. 2.
17. Пак там.
18. Пак там, л. 3.
19. Пак там, л. 4.
20. Пак там.
21. Пак там, л. 5.
22. Пак там.
23. Пак там, л. 6.
24. Пак там, л. 7.
25. Пак там.
26. Пак там, л. 8.
27. Пак там.
28. Пак там, л. 9.
29. Пак там, л. 10-11.
30. Пак там, л. 11.
31. Пак там, л. 12.
32. Пак там.
33. Пак там, л. 13.
34. Пак там, л. 14.
35. Пак там, л. 15.
36. Пак там, л. 16.
37. Пак там, л. 16-17.
38. Пак там, л. 17-18.
39. ЧИТАЛИЩЕ “П. Р. Славейковъ” въ Търнове. // *Читалище*, , 1930, N 3-4, с. 118-120.
40. ПРОТОКОЛНА книга ..., л. 18.
41. Пак там, л. 1-18.
42. Пак там, л. 18-19.
43. Пак там, л. 20-21.
44. Пак там, л. 21-22.
45. [ПЕТДЕСЕТ] 50 години. . .
46. ТЪРНОВСКИ кметове (1919-1945) / Състав. Олга Цанкова. – В. Търново : Фабер, 2004. – 47-51.
47. ПРОТОКОЛНА книга ..., л. 22.
48. Пак там, л. 22-23.
49. Пак там, л. 23-24.
50. Пак там, л. 24-25.
51. Пак там, л. 25.
52. Пак там, л. 26.
53. Пак там, л. 26-27.
54. Пак там, л. 27.
55. Пак там, л. 28-29.
56. Пак там, л. 29.
57. Пак там, л. 30.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. ДОЧЕВ, Г. Бележки по отчетите на няколко от големите ни читалища. // *Читалище*, 1933, № 1-2, с. 9-13; 1934, № 1-2, с. 6-12; 1935, № 7-8, с. 209-222; 1937, № 7-8, с. 199-218.
2. КОНДАРЕВ, Никола. Народните читалища вчера, днес и утре. – София : Нар. Култура, 1950. – 302 с.
3. КОНДАРЕВ, Никола и др. Народните читалища в България : В 2 т. / Никола Кондарев, Ст. Сираков, Петър Чолов. – София : Изд. отеч. фронт, 1972-1979
 - Т. 1. Народните читалища преди Освобождението. – 1972. – 336 с.
 - Т. 2. Народните читалища след Освобождението. – 1979. – 336 с.
4. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Имотното състояние на градските читалища в окръга през 1932г. // *Надежда* (В. Търново), № 5, 1 ян. 1934.
5. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Читалище “П. Р. Славейков”. // *Общ. вестник “В. Търново”*, № 36, 7 дек. 1928, с. 283-285.
6. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Читалищното дело в окръга през 1926г. // *Надежда* (В. Търново), № 3, 15 окт. 1927.
7. КУЛЕЛИЕВ, Йордан. Читалищното дело в Търновски окръг през 1929г. – Плевен, 1931. – 32 с.
8. КЯНКОВА, Мария. Със стръкче здравец... // *Борба* (В. Търново), № 55, 10 май 1986.
9. НИКОЛОВА, Румяна. Читалище “П. Р. Славейков” навърши 75 години. // *Борба* (В. Търново), № 223, 16 ноем. 1995.
10. [ПЕТДЕСЕТ] 50 години народно читалище “П. Р. Славейков” (В. Търново), юбилеен брой, 29 февр. 1972.
11. СЛАВЧЕВ, Иван. В основата на патриотичното възпитание. // *Борба* (В.Търново), № 23, 21 февр. 1967.
12. СЛАВЧЕВ, Иван. Оживена културна дейност. // *Борба* (В. Търново), № 89, 26 юли 1969.
13. СПИСЪК на читалищата в България. – София : Върх. читал. съюз, 1947. – 60 с.
14. СПИСЪК на читалищата в България. // *Читалище*, 1921, № 1, с. 43-48.
15. ТЪРНОВСКИ кметове (1919-1948) / Състав. Олга Цанкова. – В. Търново : Фабер, 2004. – 96 с.
16. УСТАВ на народното читалище П. Р. Славейков. – София : Печат. Р. Младенов, 1945. – 18 с.
17. УСТАВЪ на читалище “П. Р. Славейковъ” въ махала “Св. Атанасъ” гр. В. Търново. – В. Търново : Печ. Ст. Фъртуновъ & Синъ, 1937. – 20 с.
18. ЧИЛИНГИРОВЪ, Стилиянъ. Български читалища преди Освобождението. – София : Мин. нар. просвещение, 1930. – 683 с.
19. ЧИТАЛИЩЕ “П. Р. Славейковъ” въ Търнове. // *Читалище*, IX, 1930, № 3-4, с. 118 – 120.
Подпис : Отъ настоятелството.
20. ШИКЛЕВ, Стоян и др. Сто години народни читалища : Библиогр. указател / Състав. Стоян Шиклев, Петър Чолов, Мария Въжарова. – София : Наука и изкуство, 1956. – 180 с.

(Приложение 1)

Списък на членовете приети на заседание на настоятелството и на общи събрания на читалище
“П. Р. Славейков” гр. Велико Търново, отразени в протоколите от 1929 – 1930 г.

	1929 г.		1930 г.
1	Ангел Ангелов	1	Васил Маринов
2	Атанас Дончев	2	Димитър Капитанов
3	Васил Златаров	3	Димитър Севриев
4	Васил Йорданов	4	Иван Ангелов
5	Веса Недялкова	5	Иван Драганов
6	Веска Димитрова	6	Иван Кочев
7	Георги Кирчев	7	К. Стефанова
8	Дянко Димитров	8	Константин Христов
9	Иван Минчев	9	Кою Койчев
10	Илия Кирчев	10	Любен Петков
11	Йорданка Маркова	11	Любен Христов
12	Мара Кирчева	12	Мартин Търновски
13	Марин Гайнуров	13	Мима Щерева
14	Никола Иванов	14	Никола Влахов
15	Никола Кирчев	15	Пено Барбалов
16	Никола х Стефанов	16	Петър Бонев
17	Никола Чантов	17	Радко Радков
18	Паруш Киров	18	Сава Ботев
19	Петко Цанков	19	Стефан Елефтеров
20	Петър х Русев	20	Стефан Панайотов
21	Ради Пелтеков	21	Стефан Церовски
22	Рачо Дойнов	22	Христо Маринов
23	Светослав Грозданов	23	Цоню Димитров
24	Стефан Бабаджанов	24	Юрдан Тодоров
25	Стефанка Гайнурова	25	
26	Стоян Денчев	26	
27	Събка Трифонова	27	
28	Тодорка Мутафова	28	
29	Тома Томов	29	
30	Трифон Иванов	30	
31	Христо Мирчев	31	
32	Юрданка Петрова	32	